

Zgradba pragozdnega ostanka Bukov vrh

Structure of Virgin Forest Residue Bukov Vrh

Jože KOVAČ*

Izvleček:

Kovač, J.: Zgradba pragozdnega ostanka Bukov vrh. Gozdarski vestnik, št. 5-6/1999. V slovenščini, s povzetkom v angleščini, cit. lit. 8. Prevod v angleščino: Jože Kovač.

V članku je predstavljena zgradba pragozda Bukov vrh. Analiza zgradbe je narejena na osnovi polne premerbe ter s kartiranjem razvojnih faz pragozda. Narejena je tudi primerjava stanja med letoma 1985 in 1998. Analiza je pokazala tudi zmanjševanje deleža iglavcev v skupni lesni zalogi pragozda.

Gljučne besede: pragozd Bukov vrh, zgradba pragozda, Visoki Kras, Idrija.

Abstract:

Kovač, J.: Structure of Virgin Forest Residue Bukov Vrh. Gozdarski vestnik, No. 5-6/1999. In Slovene with a summary in English, lit. quot. 8. Translated into English by Jože Kovač.

Structure of virgin forest Bukov Vrh is introduced in the article. The analysis of structure were conducted on the basis of diameter measurements of all trees, and with mapping of developmental stages in virgin forest. A comparison of virgin forest Bukov Vrh conditions between 1985 and 1998 has also been made. The analysis in addition shows the reduced share of conifers in total growing stock of virgin forest.

Key words: virgin forest Bukov vrh, structure of virgin forest, High Karst, Idrija.

1 UVOD

1 INTRODUCTION

Že nekaj desetletij je znan ostanek pristnega pragozda v idrijskih gozdovih, ki se nahaja pod Bukovim vrhom. V preteklosti so le redki gozdarji zahajali v ta gozd z namenom, da bi proučili njegove zakonitosti in jih posredovati gozdarski stroki. Leta 1983 so v raziskovalna dela vključili tudi pragozd Bukov vrh, kjer so nato več let zapored potekale raziskave.

Prve raziskave v pragozdu so bile opravljene z namenom, da bi opredelili njegovo tipološko razvrstitev. Šlo je za raziskave o bioekoloških značilnostih pragozda, med katerimi so zlasti pomembne geološke in pedološke razmere ter fitocenološke analize. Sledilo je proučevanje zgradbe pragozda, ki je vključevalo razporeditev razvojnih faz, ugotavljanje števila dreves in lesne zaloge po drevesnih vrstah ter ocenitev razvitosti drevesnih krošenj, ločeno za vsak drevesni sloj posebej. V proučevanje pragozda je bil vključen še študij razvojnih tokov, med katere sodijo združbene razmere, dinamika razvojnih procesov, pomlajevanja, poškodbe, mortaliteta in vloge gliv. Izsledki teh raziskav so bili kasneje predstavljeni v študiji Gozdni rezervati Slovenije, Strokovna in znanstvena dela 87, Pragozd Bukov vrh (KORDIŠ 1987).

Po desetih letih, vzporedno s potekom obnove načrta GGE Idrija II, smo ponovno pristopili k analizi pragozda. Tokrat smo na osnovi polne premerbe pragozda analizirali živo in mrtvo lesno maso v pragozdu ter ponovno kartirali razvojne faze v pragozdu. Predhodno smo obnovili tudi meje raziskovalne ploskve, kar zagotavlja kontinuiteto raziskav na isti površini. Pri analiziranju stanja smo uporabili nove pristope, ki v preteklosti niso bili na voljo. Sem sodi predvsem sodobna programska oprema za osebni računalnik, ki omogoča hitrejši prostorski prikaz in obdelavo podatkov.

* J. K., univ. dipl. inž. gozd., ZGS OE Tolmin, KE Idrija, Trg Sv. Ahacija 2, 5280 Idrija, SLO

2 KRATEK OPIS ZGODOVINE GOSPODARJENJA Z IDRJIJSKIMI GOZDOVI

2 A SHORT DESCRIPTION OF MANAGEMENT HISTORY OF THE FORESTS OF IDRİJA

Iz zgodovine o gospodarjenju z idrijskimi gozdovi, ki je predstavljena v knjigi *Idrijski gozdovi skozi stoletja* (KORDIŠ 1986) je razvidno, da segajo začetki gospodarjenja v čas pred skoraj petsto leti. Da bi zvedeli kaj več o združevanju teh gozdov v enotno erarično posest, moramo seči daleč v preteklost, prav na začetek taljenja živosrebrne rude in v zgodovino naseljevanja Idrije in njene okolice.

Sprva so les sekali v okolici rudnika. Z naraščanjem proizvodnje pa so potrebe po lesu naraščale. Zato so morali segati globlje v gozdove, v smeri proti jugu in jugovzhodu ob zgornjem toku reke Idrije in njenih pritokov. Prvi lastniki teh gozdov so bili fevdalci.

Ko je leta 1575 rudnik živega srebra kupil nadvojvoda Karel, je država gozdove posameznih gospostev razglasila za rezervate za potrebe rudnika. V štiristoletnem obdobju so ti gozdovi postopoma prešli v last rudniškega erarja. Leta 1873 je erarična gozdna posest, ki je bila do tedaj pod upravo Rudnika živega srebra, prešla pod upravo direktorije za državne in verskozakladne gozdove v Gorici.

Na prelomu iz 18. v 19. stoletje, ko so bili gozdovi v bližini Idrije že močno izčrpani, proizvodnja živega srebra pa je vse bolj naraščala, je bilo potrebno seči v bolj oddaljene gozdne predele. Zaradi težke dostopnosti so se zatekali k bolj poenostavljenim načinom, sečnjam na golo.

Modeli gospodarjenja, ki so se na zahodu pojavljali že proti koncu 18. stoletja in nato skozi celo 19. stoletje in še kasneje, so seveda imeli vpliv tudi na sečnje v idrijskem gozdnem prostoru. Od tedaj znanih tehnik gospodarjenja so v teh gozdovih uporabljali oplodno sečnjo. Redčenje kot pomembno sredstvo nege pri oblikovanju zgradbe sestojev so začeli intenzivno izvajati šele proti koncu 19. stoletja.

Kljub več kot štiristoletnemu gospodarjenju z idrijskimi bukovimi gozdovi se je pod Bukovim vrhom ohranil del pristne narave, pragozd. Pragozdni ostanek se nahaja v gozdnogospodarski enoti Idrija II, v odseku 64/e, ki je v celoti razglašen za rezervat. Rezervat meri 15,65 ha, pragozd zajema površino 9,25 ha, ostala površina rezervata pa predstavlja varovalno cono.

3 BIOEKOLOŠKE ZNAČILNOSTI PRAGOZDA BUKOV VRH

3 BIOECOLOGICAL CHARACTERISTICS OF VIRGIN FOREST BUKOV VRH

Bioekološke značilnosti pragozdnega ostanka Bukov vrh so podrobneje predstavljene v študiji *Gozdni rezervati Slovenije*, Strokovna in znanstvena dela 87, Pragozd Bukov vrh. V nadaljevanju poglavja bodo povzete glavne značilnosti tega območja.

Pragozdni ostanek Bukov vrh se razprostira v veliki vrtači na skrajnem severnem robu trnovske planote in je z dveh strani obdan z izrazitimi prepadnimi pobočji. Leži na nadmorski višini 1.200 do 1.300 m.

Po geoloških razmerah in položaju ga prištevamo h globokemu krasu. Pretežni del matične podlage tvori dolomit, ki ponekod prehaja v dolomitiziran apnenec.

Tla v pragozdu so plitva, vsebujejo pa veliko organskih snovi. Najbolj plitva tla, prhlinasta rendzina, so razširjena na zgornjih, strmih in izpostavljenih robovih vrtače. Nižje, v posameznih žepih, se nahajajo srednje

globoka pokarbonatna rjava tla, ki proti dnu vrtače vedno bolj prevladujejo. Tla v pragozdu so na pobožjih vrtač zelo skeletna, proti dnu pa ponekod postajajo skoraj brez skeleta.

Pragozd je sestavni del gozdov na trnovski planoti in leži v neposredni bližini Golakov, ki so znani po obilnih padavinah. Za to območje je značilno, da letno pade preko 3.000 mm padavin. Posledica tega sta visoka zračna vlažnost in megla. Celo področje je dolgo pod snežno odejo, skoraj redno od sredine novembra do druge polovice maja.

V pragozdu Bukov vrh prevladuje asociacija *Omphalodo-Fagetum* (*Abieti-Fagetum dinaricum*). Ta združba je tu najbolj prilagojena, razvojno najbolj ustaljena in biološko najbolj utrjena. Vešana je na karbonatno podlago in na bolj ali manj razvita humozna karbonatna tla, rendzino ali pokarbonatna rjava tla. Ta združba se v pragozdu razčlenjuje na večje število subasociacij: *adenostyietosum*, *aceretosum*, *asperuletosum*, *cardaminetosum* in *homogynetosum*.

4 METODE DELA

4 METHODS OF WORK

Enotne metodologije, ki naj bi jo ZGS izvajal pri spremljanju stanja v gozdnih rezervatih, zaenkrat še ni. ZGS vzdržuje oznake meja in robnih con v gozdnih rezervatih, v bodoče pa naj bi se v okviru možnosti vključil v spremljanje raziskovalnega dela z ugotavljanjem trenda lesnih zalog, ocenjevanjem pomlajevanja, pisanjem kronik ter vsakoletnim obhodom skozi rezervate.

Za ugotavljanje trenda lesnih zalog obstajajo predlogi v smeri vzorčenja s ploskvami, ki naj bodo večje, kot so za standardno ugotavljanje zalog v gospodarskih gozdvih. V rezervatih z manjšo površino (do 20 ha) naj bi lesno zalogo merili s polno premerbo.

Slednjo metodo smo uporabili tudi v našem primeru, ko smo analizirali pragozdni ostanek Bukov vrh. Polna premerba je zajemala drevje od 1. debelinske stopnje naprej. Ločeno smo izmerili živo drevje, podrti odmrlo drevje ter stoječe sušice. Polno premerbo smo uporabili zato, ker je najbolj natančna za ugotavljanje debelinske strukture, sestave po drevesnih vrstah in temeljnice sestojev.

Na podlagi meritvenih podatkov, premerov, smo s pomočjo lokalnih deblovnih ugotovili lesno zalogo prek frekvenčne porazdelitve dreves po debelinskih stopnjah.

Odmrlo lesno maso smo merili ločeno in sicer posebej podrti odmrlo drevje in stoječe sušice. Tudi pri odmrlem drevju je polna premerba zajemala drevje od prve debelinske stopnje dalje. Za odmrlo drevje smo ugotavljali prsni premer. Na temelju izmerjenih premerov smo ugotovili lesno zalogo prek frekvenčne porazdelitve dreves po debelinskih stopnjah in s pomočjo lokalnih deblovnih.

Za ugotavljanje razvoja pragozda smo ponovno kartirali tudi razvojne faze pragozda, ki smo jih razdelili na inicialno, optimalno in terminalno razvojno fazo. Pri razmejevanju razvojnih faz v pragozdu smo si pomagali s kriteriji, ki veljajo za razvojne faze v pragozdu in so bili upoštevani tudi pri prvi analizi pragozda (MLINŠEK 1985). Upoštevali smo tudi razvrstitev razvojnih faz, ki je podana v študijski knjigi Prirastoslovje (KOTAR 1986).

Razvojne faze smo izrisali na karto v merilu 1:5000. Ta karta je bila osnova za obdelavo s programom MAPINFO.

Podatke preteklega (1985) in sedanjega stanja (1998) smo obdelali s pomočjo programa MAPINFO, ki omogoča ločen prikaz različnih vsebin oziroma stanj za isto površino. Na osnovi primerjav dveh kart razvojnih faz različnih starosti je mogoča analiza dinamike razvojnih faz za preteklo obdobje (1985-1998), kar je razvidno tudi iz karte 1 in karte 2.

5 REZULTATI

5 RESULTS

5.1 Zgradba pragozda

5.1 Structure of the virgin forest

Razvoj pragozda je kljub njegovi majhni površini pester. V njem najdemo vse razvojne stopnje, značilne za pragozd. To so inicialna, optimalna in terminalna faza s podfazama staranja in razpadanja. Za današnje stanje je značilno, da se razvojne stopnje med seboj močno prekrivajo, prepletajo in vrivajo, vsi razvojni procesi pa potekajo malopovršinsko. Povsod v pragozdu zasledimo suha drevesa, ki še stojijo ali pa ležijo na tleh in se razkrajajo. Razporeditev razvojnih faz je prikazana na kartah 1 in 2.

Na mestih, kjer je drevje dočakalo starost in tam počasi odmira, se v jedrih pojavlja inicialna faza. Tu poteka obnova ostarelega gozda. Jedra so nekoliko bolj zgoščena v širšem pasu, ki poteka od jugovzhodne meje pragozda preko dna vrtače v smeri proti severozahodu. Pomladitvena jedra so nastala v svetlobnih jaških, kjer se je zrušil en ali več ostarelih orjakov. Jedra so večinoma pomlajena z bukvijo in gorskim javorom ter posamičnimi jelkami, ki zaostajajo v bukovem podmladku. Vsa jedra porašča malinovje, ki je najbolj gosto v osrednjih delih jeder, kjer je največ svetlobe.

Optimalna faza je večinoma razporejena v zgornji polovici pobočja vrtače in sega vse do meje pragozda. Ta faza se začne ob meji pragozda nad prepadnimi stenami in poteka v 100 do 300 m širokem pasu pod Bukovim vrhom. Od tod se proti jugu razprostira na vzhodnih robovih vrtače. Ožji, 30 do 100 metrov širok pas te razvojne faze zasledimo tudi na južnem pobočju vrtače. Znotraj terminalne faze imamo še tri manjše oaze te razvojne faze. V optimalni fazi močno prevladuje bukev, na vzhodnih in jugovzhodnih predelih pa je primešan še večji delež gorskega javorja.

Terminalna faza s podfazama staranja in razpadanja je razprostranjena v osrednjem delu vrtače in sega do roba pragozda samo na jugozahodnem delu. Tudi tu močno prevladuje bukev. Na severnem in zahodnem delu vrtače je večji delež jelke, na južnih in jugozahodnih predelih pa je povečan delež javorja.

Dinamiko razvoja pragozda po razvojnih fazah smo ugotavljali preko kart različnih starosti, ki smo jih izdelali s programom MAPINFO. Prva karta (karta 1) ponazarja stanje iz leta 1985, druga (karta 2) pa stanje iz leta 1998. Zaradi kontinuitete in primerjave so razvojne faze pragozda v obeh primerih razdeljene na enak način.

Pri kartiranju smo izločili inicialno, optimalno in terminalno fazo, v katero sta vključeni tudi podfazi obnavljanja in razpadanja. Zaradi počasnih razvojnih ciklov, značilnih za pragozd, ni prišlo do bistvenih sprememb v deležu in razporeditvi razvojnih faz. Glavne spremembe so nastale pri prehodu iz terminalne v inicialno fazo. Zaradi odmiranja posameznih

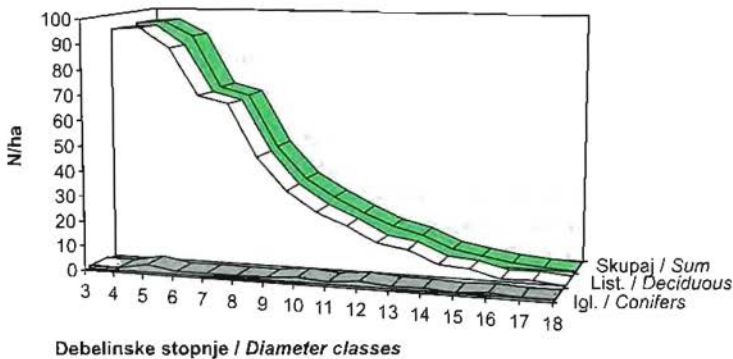
dreves se je pojavilo nekaj lukenj med krošnjami dreves. Tu so nastala manjša jedra, kamor je začela prodirati svetloba. Na teh mestih znotraj terminalne faze so se pojavila nova jedra mladja. Nekatera pomlajena jedra, ki so obstajala že prej, so se razširila, mestoma pa se mladje vriva tudi pod močnejši zastor dreves, kamor še prodirajo posamezni svetlobni jaški. Preteklo in sedanje stanje deleža in razporeditve razvojnih faz je prikazano na kartah 1 in 2.

5.2 Zgradba pragozda po debelinskih stopnjah in drevesnih vrstah ter lesna zaloga pragozda

5.2 Tree diameter structure, structure by tree species, and growing stock of virgin forest

Najštevilnejša drevesna vrsta v pragozdu je bukev, vendar ji je skoraj povsod primešan gorski javor. Med bukvami so posejane tudi posamezne jelke. Od drugih drevesnih vrst je v pragozdu še nekaj velikega jesena in navadnega mokovca, zelo redki pa sta smreka in jerebika. Grmovnih vrst je zelo malo, prevladuje malinje.

Na grafikonu 1 je prikazana krivulja, ki doseže vrh v 4. debelinski stopnji in pada vse do 18. debelinske stopnje, ki jo dosežejo predvsem orjaške jelke. Medtem ko je porazdelitev listavcev (predvsem javor, bukev, jesen) dokaj enakomerno padajoča od 4. debelinske stopnje navzdol, ima porazdelitev iglavcev (tvori jo predvsem jelka) dva vrha. Prvega doseže v 5. debelinski stopnji, drugega pa med 9. in 14. debelinsko stopnjo.

Grafikon 1: Porazdelitev živih dreves na hektar po debelinskih stopnjah

Graph 1: Tree diameter distribution of growing trees per hectare

Iz primerjav grafikonov 1 in 3 lahko sklepamo tudi na trend zmanjševanja deleža iglavcev (jelka) v skupni lesni zalogi.

Relativni delež števila dreves posameznih drevesnih vrst je sledeč:

- bukev 85,5 %;
- jelka 2,7 %;
- javor 11,8 %.

Tudi v lesni zalogi prevladuje bukev, sledi pa ji jelka z večjimi dimenzijami dreves kot pri bukvi. To je tudi razvidno iz deležev lesne zaloge po drevesnih vrstah, ki so naslednji:

- bukev 83 %;
- jelka 10 %;
- javor 7 %.

Razmerje deležev med drevesnimi vrstami je skoraj nespremenjeno. Leta 1985 so bili deleži posameznih drevesnih vrst v zalogi sledeči:

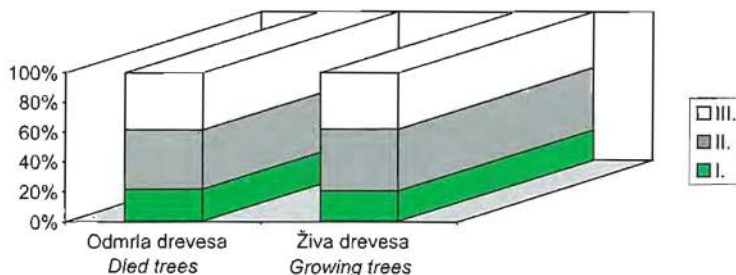
- bukev 82 %;
- jelka 11 %;
- javor 7 %.

Deleži ostalih drevesnih vrst so pod enim odstotkom.

Če si ogledamo deleže lesnih zalog po razširjenih debelinskih stopnjah (I. - do 30 cm, II. - 30 do 50 cm, III. - nad 50 cm) na grafikonu 2, ugotovimo, da je največ lesne zaloge akumulirane v II. debelinski stopnji, malo manj je v III. in da le dobro petino lesnih zalog predstavljajo drevesa do 30 cm prsnega premera. Zanimiva je primerjava z analizo odmrlega drevja (grafikon 2), kjer vidimo, da so deleži po posameznih debelinskih stopnjah skoraj povsem enaki kot pri živem drevju.

Grafikon 2: Deleži lesnih zalog po razširjenih debelinskih stopnjah

Graph 2: Share of growing stock within extensive tree diameter classes

5.3 Analiza odmrle lesne mase v pragozdu Bukov vrh

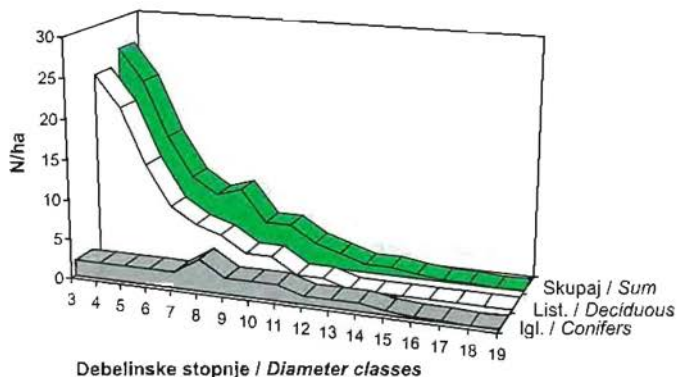
5.3 Analysis of died growing stock in virgin forest Bukov vrh

Hkrati z izmero živih dreves je potekala tudi izmera suhih dreves po drevesnih vrstah. Izmerili smo suha stoječa drevesa ter ležeče odmrlo drevje. Z izmero dreves po debelinskih stopnjah smo ugotovili, da so odmrta drevesa prisotna na celotni površini pragozda.

Iz grafikona 3 je razvidno, da krivulja pada od 3. do 7. debelinske stopnje, v 8. se nekoliko povzpne, nato pada do 9., kjer se zravnava, in nato od 10. pada dalje vse do 19. debelinske stopnje.

Grafikon 3: Porazdelitev odmrlih dreves na hektar po debelinskih stopnjah

Graph 3: Tree diameter distribution of died trees per hectare

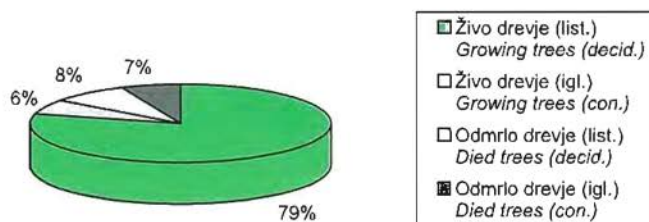
Odmrta lesna masa predstavlja kar 15 % celotne lesne mase pragozda. Stojče sušice predstavljajo 11 % lesne mase, v ležečem odmrlu drevju pa je akumulirano 4 % lesne mase pragozda.

Grafikon 4: Deleži lesnih zalog odmrllega in živega drevja
Graph 4: Shares of growing stocks of died and growing trees

Porazdelitev lesne mase odmrlh in živih dreves je prikazana na grafikonu 4. Iz grafikona 5 je razvidna porazdelitev iglavcev in listavcev glede na odmrla ter živa drevesa.

Največji delež odmrlh listavcev je akumuliran v II. debelinski stopnji (30 do 50 cm). Drevesa bukve in javorja mlajših razvojnih obdobj, do optimalne faze, največkrat odmirajo zaradi utesnjenosti in sestopa, ko se

Grafikon 5: Deleži v skupni lesni zalogi
Graph 5: Shares of the total growing stock

pogoji za življenje krčijo. Na teh drevesih pride tudi do poškodb zaradi žleda, snega in odrgnin. Drevesa, ki so tudi manj vitalna, so polna ran. Nanje se naselijo glive, ki jih počasi pokončajo.

Primerjava lesnih zalog v pragozdnem ostanku med letoma 1985 in 1998 je razvidna iz preglednice 2. Lesna zaloga živega drevja je skoraj enaka. Povečal pa se je delež lesne zaloge odmrllega drevja, in sicer s 7,5 na 15 %, kar je predvsem posledica propadanja jelke in povečanega

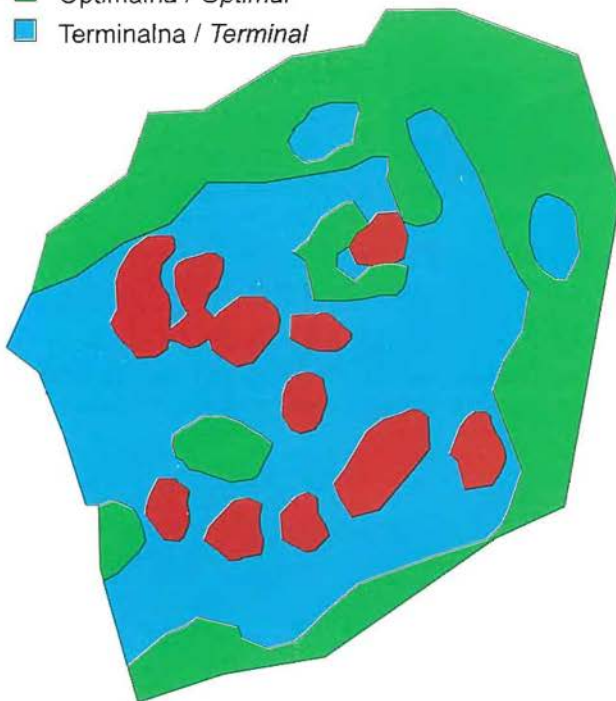
Preglednica 1: Živa in odmrla lesna masa drevja v pragozdnih ostankih Bukov Vrh, Pečka in Krokar (PAPEŽ / PERUŠEK / KOS 1997)
Table 1: Growing and died growing stock in virgin forests Bukov vrh, Pečka and Krokar (PAPEŽ / PERUŠEK / KOS 1997)

Pragozdni ostanek Virgin forest	Živa / Growing				Odmrta / Died				Skupaj / Total	
	igl. conifers m ³ /ha	list. deciduous m ³ /ha	skupaj total		igl. conifers m ³ /ha	list. deciduous m ³ /ha	skupaj total		m ³ /ha	%
			m ³ /ha	%			m ³ /ha	%		
Bukov vrh	40	485	525	85	39	53	92	15	617	100
Pečka	342	468	810	74	258	25	283	26	1093	100
Krokar	87	547	634	90	39	30	69	10	703	100

Leto Year	Živo drevje (m ³ /ha) Growing trees (m ³ /ha)	Odmrlo / Died		Skupaj / Total (m ³ /ha)
		(m ³ /ha)	%	
1985	529	43	7,5	572
1998	525	92	15	617

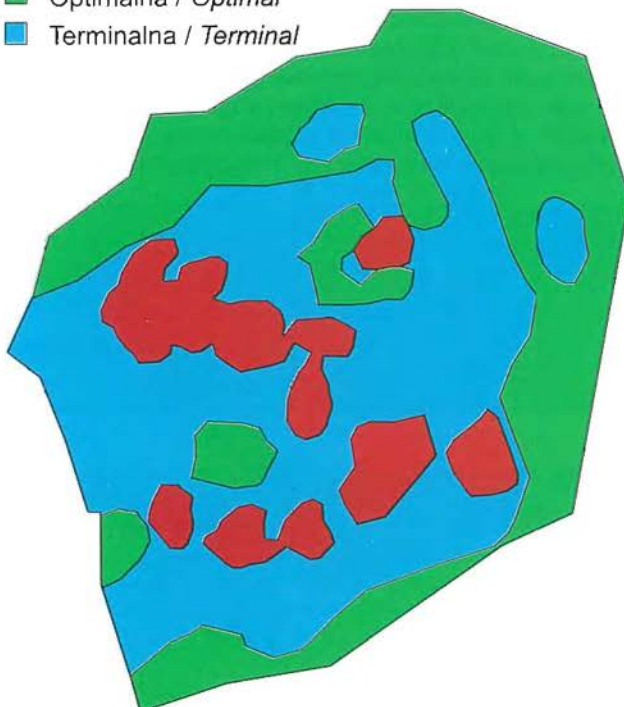
Preglednica 2: Lesna zaloga v pragozdnem ostanku Bukov vrh leta 1985 in 1998
Table 2: Growing stock in virgin forest Bukov vrh in year 1985 and 1998

- Inicialna / *Initial*
- Optimalna / *Optimal*
- Terminalna / *Terminal*

Karta 1: Razvojne faze v pragozdu Bukov vrh (1985)
Map 1: Developmental stages in virgin forest Bukov vrh (1985)

- Inicialna / *Initial*
- Optimalna / *Optimal*
- Terminalna / *Terminal*

Karta 2: Razvojne faze v pragozdu Bukov vrh (1998)
Map 2: Developmental stages in virgin forest Bukov vrh (1998)

števila podrtic bukve, ki so podlegle naravnim ujmam (veter, sneg, žled). Večja je tudi skupna lesna zaloga odmrlega in živega drevja, ki se je dvignila s 572 m³ leta 1985 na 617 m³ leta 1998.

6 ZAKLJUČKI IN RAZPRAVA

6 CONCLUSIONS AND DISCUSSION

Analizo strukture lesne zaloge v pragozdnem ostanku Bukov vrh smo opravili z metodo, ki je zaradi časovnih omejitev zajemala podatke, ki jih je mogoče hitro izmeriti in analizirati.

Pragozd predstavlja stabilno naravno tvorbo, ki najbolje kljubuje naravnim razmeram na določenem območju. Njegova struktura, oblikovana izključno po naravnih zakonitostih tega območja, je tudi najbolj odporna na ujme, ki prizadenejo idrijske gozdove. Tu velja omeniti zlasti žled ter včasih vetrolom. Ta dva dejavnika v pragozdu ne kažeta večjih posledic, zlasti pomembno pa je, da ogrožata le posamezna drevesa, in ne večjih skupin dreves, kar se tako pogosto zgodi v gospodarskih gozdovih v okolici. Razgibane strukture z močnim prepletanjem razvojnih faz ter majhnimi pomladitvami v obliki jeder izkazujejo veliko večjo odpornost proti naravnim ujmam (žled, vetrolom) kot enomerni sestoji bukve, ki jih v bližnji okolici pragozda žled najbolj poškoduje.

Pragozdni ostanek predstavlja tudi veliko raznolikost življenjskih razmer, ki zagotavljajo večjo pestrost vrst. Odmrli drevesni orjaki v pragozdu so postali življenjski prostor za številne žuželke, glodalce, netopirje in ptice, ki so pomembna sestavina pragozda.

Število in velikost razpoložljivih sušic vpliva na prisotnost živalskih vrst, ki so odvisne od sušic, in tudi na velikost njihovih populacij.

Količina minimalno potrebne odmrle lesne biomase v gospodarskih gozdovih je odvisna od gozdne združbe in stanja sestoja. Ocena je, da bi v vsakem gospodarskem razredu (oddelku) morali puščati najmanj 0,5-3 % ali več odmrle lesne mase. Od tega bi morala biti vsaj polovica dreves odmrle lesne mase (sušic) debelejša od povprečne debeline drevja v gospodarskem razredu (PAPEŽ / PERUŠEK / KOS 1997).

V pragozdnem ostranku Bukov vrh so minimalne potrebe po sušicah in odmrlem drevju večkrat presežene. Ostanek pragozda torej predstavlja

Ostanki odmrlih dreves so prisotni povsod v pragozdu (Foto: Jože Kovač)
Remains of died trees are present everywhere in virgin forest (Photo: Jože Kovač)

tudi veliko raznolikost življenjskih razmer in večjo pestrost vrst, ki so pomembne za to območje.

Gozdnogospodarsko načrtovanje ima tudi elemente raziskovalnega dela, zato bi bile za načrtovanje zanimive primerjave med gospodarskim gozdom in gozdni rezervati. V ta namen bo potrebno konkretnije opredeliti tudi dela, ki naj bi jih v gozdni rezervatih izvajal ZGS ob revizijah gozdnogospodarskih načrtov. V bodoče bo potrebno pripraviti snemalne liste, prilagoditi šifrante ciljem raziskovalnega dela in pripraviti podrobnejše kriterije za ugotavljanje lesnih zalog z vzorčenjem oziroma s polno premerbo.

STRUCTURE OF VIRGIN FOREST RESIDUE BUKOV VRH

Summary

Residue of virgin forest has been preserved under Bukov Vrh. It spreads out on Dolomiti limestone, in the size of only 9.25 hectares. It is located inside of a huge sinkhole on the northern edge of Trnovska Planota, in the neighbourhood of the Karst phenomenon called Smrekova Draga, another huge sinkhole.

This virgin forest is overgrown by an association of beech and fir, whereas beech is prevailing. Almost everywhere, sycamore maple occurs, and only rarely fir.

Vegetation development in the virgin forest is, in spite of its small size, very dynamic. Many dead trees are to be found there in decay, still standing or lying on the ground. Analysis of structure of virgin forest Bukov Vrh have been made, diameters of all trees were measured, and developmental stages were in addition mapped with the use of some new methods, not available in the past. The application of PC program MAPINFO enabled the view of virgin forest different layers. The same program has also been used to compare the 1998 virgin forest conditions to the ones in 1995.

VIRI / REFERENCES

- GAŠPERŠIČ, F., 1995. Gozdnogospodarsko načrtovanje v sonaravnem ravnanju z gozdovi.- Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, Ljubljana, 1995, 403 s.
- HOČEVAR, M., 1993. Dendrometrija - gozdna inventura.- Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, Ljubljana, 1993, 274 s.
- KORDIŠ, F., 1986. Idrijski gozdovi skozi stoletja.- Idrija, 1986, 112 s.
- KORDIŠ, F., 1987. Pragozd Bukov vrh.- Gozdni rezervati Slovenije, Strokovna in znanstvena dela 87, 71 s.
- KORDIŠ, F., 1993. Gozdovi kot vir lesa za rudnik in prebivalstvo.- Idrijska obzorja, pet stoletij rudnika in mesta, s. 73-80.
- KOTAR, M., 1986. Prirastoslovje.- Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, 1986, 196 s.
- MLINŠEK, D., 1985. Naravni gozd v Sloveniji.- Strokovna in znanstvena dela, Vtazd za gozdarstvo Biotehniške fakultete, Ljubljana.
- PAPEŽ, J. / PERUŠEK, M. / KOS, I., 1997. Biotska raznolikost gozdnate krajine z osnovami ekologije in delovanja ekosistema.- Zavod za gozdove Slovenije, Zveza gozdarskih društev - Gozdarska založba, Ljubljana, 1997, 161 s.